

Vonk@verse 2

Moontlike antwoorde

Afdeling 1: Diere

Hadida – Johann de Lange (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. a) Die hadida maak oggende vroeg die hele wêreld wakker met sy harde deurdringende skree.
b) *Middeldeer skeur* klink baie erger as net skeur – dit is amper 'n vernietigende skree.
c) Dit klink asof 'n mens twee stukke staal teen mekaar kap.
2. *Hadida'* omdat die klem dan in beide woorde (hadida en skutmetaal) op die laaste lang a-klank val.
3. Versreël 1 – metafoor; versreël 2 en 3 – personifikasie; versreël 4 – personifikasie; versreël 5 – metafoor
4. Vroeg die oggend – voordat die dag behoorlik begin het.
5. Versreël 2 – herhaling van v-klank: alliterasie; versreël 3 – herhaling van die w-klank: alliterasie; versreël 4-5 – herhaling van die s-klank: alliterasie, maar ook van die lang a-klank: assonansie.

geen respekte – Susan Smith (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Die bome groei op die rivierwal en die palmiete waarskynlik aan die kant in die vlakwater van die rivier.
2. “booms” – die bome! Dit klink amper asof sy sê die bome praat reguit met mekaar – met ander woorde hulle draai nie doekies om nie, hulle is kwaad!
3. Eie respons.
4. Hulle kele is waarskynlik 'n baie helder gloeiende geel-oranje kleur dat dit lyk of hulle brand.
5. “praat die oewerbome/vandag booms met mekaar” en “staan met hul hande in hul hare/in totale verbystering”; “die vermetelheid/om só flertsend en sketterend/in hul kapsel te baljaar”
6. Letterlik – die bome se takke strek na bo en dit lyk soos arms en hande wat in die blare (hare) ingestek is. Figuurlik – hulle is radeloos.
7. Rumor klink erger as lawaai: Die kinders lawaai in die klas. Daar het 'n verskriklike rumor losgebars toe die honde mekaar aanval.
8. Dit is van toepassing want dit sluit aan by versreël 8 – die voëls het nie respek vir die bome nie.

2 (weerprofeet) – Thomas Deacon (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Hy tree op asof hy 'n weerprofeet is./Hy doen dieselfde as 'n weerprofeet.
2. “hoeis” (versreël 16)
3. “seet” (versreël 5 en 12)
4. “oense” (versreël 16, 21 en 22)
5. Wanneer die wolke swaar is net voor die reën – “volspeen”.
6. Sy kop is blou.
7. “baljaar die wolke” (versreël 19) en “bloukop speel/hy's weerprofeet” (versreël 1 en 2)

Janfiskaal – M.M. Walters (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Die laksman redeneer soos 'n mens en sy reaksies word gelykgestel aan die reaksies van 'n mens.
2. a) Binnerym: “Die pikswart stertjie wip, hy knip”
b) Eindrym verskil: Die eerste deel is kruisrym, die laaste twee versreëls is paarrym.
c) Kort woordjies: “Die pikswart stertjie wip, hy knip/sy wit minagting op die klip”
d) Assonansie: “hy knip/sy wit minagting op die klip”
3. Sy bors swel uit van trots.
4. Voëlmis/mis

jou naamdag – Fanie Olivier (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. “naamdag” en *naamdig* klink amper dieselfde. Daar is klankmatig ooreenkoms, maar ook wat betekenis betref, want die gedig handel oor die dag waarop sy gebore is, met ander woorde, die dag waarop haar naam gestalte gekry het.
2. Gaigher
3. Versreëls 11 en 12. God “sê” sy was reg van die begin af deel van die plan.
4. Lajuma
5. “Hy”, “God” en “Ek”. Al drie woorde verwys na God en daarom met hoofletters geskryf.
6. “gefladder”, “lispel, boggom, sis”, “kabbelend, kokkewiet”
7. Hy het gedoen wat hy gesê het/belowe het.
8. “hoor mens God praat, kabbelend, kokkewiet in jou lag. kyk! Ek het jou, klein kayla, by die naam geroep”

Inkeer – Johann de Lange (Aanbeveel vir graad 8,9)

1. Kwatryn
2. Albei gaan oor 'n proses van iets wat met skemer intrek/ingetrek word. Dit lyk of die branders die skemer nadertrek soos visnette, en die voëls trek in die boom in om te gaan slaap.
3. Met 'n toonleer 'n reeks note wat in stygende of dalende klank op mekaar volg.
4. “kenter” en “tuimel . . . in”
5. “Branders trek gespierd/die donker nette van skemer in”
6. Eie respons.
7. Eie respons.
8. Eie respons.

Afdeling 2: Ons verlede en oorvertellings

In die Hoëveld – Toon van den Heever (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Die grassade beweeg op en af in die wind en dit lyk soos bokkies wat huppel oor die veld.
2. Versreël 1: “In die Hoëveld, waar dit oop is . . .”
Versreël 9: “In die Hoëveld, waar dit wyd is . . .”
Versreël 4: “staan my huisie,”
Versreël 11: “staan my huisie nog,”
3. Onder die myn is dit bedompig en kan 'n mens nie ordentlik asem haal nie (daar was nie lugreëling in daardie tyd nie), terwyl 'n mens op 'n plaas vry kan asem haal. Sy siekte tas ook

sy longe aan sodat hy baie hoes en kortasem raak. Hy verlang terug na die dae op die plaas toe hy nog gesond was en vry kon asemhaal.

4. Dit kan verwys na sy dood. Iemand wat 'n longsiekte het se asemhaling fluit somtyds – dit kan dus na sy laaste asemhaling (fluitgeluid) verwys.
5. myntonnels
6. Die bedompigheid van die myntonnels teenoor die oopte, ruimheid en vryheid van die Hoëveld.
7. Dit kan enigiets tussen een of tien jaar wees.
8. Eie respons.

Vlug – Thomas Deacon (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. a) Versreël 1
b) Versreëls 2-3
c) Versreël 5
d) Versreël 4
e) Die spreker is 'n vrou en die digter is 'n man
2. “Ma-goed” (versreël 16); “geoorlee” (versreël 14)
3. “oor’ie” (versreël 7)
4. Sy het haar ma soos 'n moeder versorg.
5. Eie respons. Waarskynlik is sy beide. Hartseer om haar ma te verloor, maar bly dat haar ma nie meer bang hoef te wees nie.
6. Dit word beklemtoon deur alleenplasing en dit sluit aan by die titel “Vlug” omdat sy sê haar ma hoef nie meer te vlug nie.

“Nkosi sikelel’ i-Afrika” – H.A. Fagan (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Dit is nie die spreker se eie woorde nie, maar woorde van die lied van Sotonga.
2. Na “Nkosi sikelel iAfrika”. Dit is wonderlike woorde asof dit deur 'n engelkoor gesing word.
3. Dat Suid-Afrika vir ons 'n tuiste is, dat dit ons almal se vaderland is.
4. “laat wortel” en “saam geplant”. Hy wil vir die leser sê dat dit is waar ons tuishoort.
5. “want” (versreël 11)
6. Hy gebruik verouderde woorde soos “serafskoor”, die verouderde spelling van woorde soos “Kosa, Soeto”.
7. Eie respons.
8. Bestaan uit 14 versreëls, drie kwatryne en 'n koeplet wat rym.
9. Dubbelpunt: Dui aan dat die woorde gaan volg/beklemtoon dit wat volg.
Aandagstreep: Vestig aandag op die verklaring vir die woorde.
Dubbelpunt: Dui aan dat hy gaan verduidelik wat voor hom staan/beklemtoon die gedeelte.
Parentese: Beklemtoon die feit dat ons uit verskillende volke bestaan.

Proud ou gabou – Adam Small (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Hy praat met die gebou asof dit 'n mens is. Daarom kan dit as personifikasie beskou word.
2. Nee, hy wil juis daardeur beklemtoon dat groot onreg gepleeg is.
3. Heeltemal vernietig. Versreël 22 en 29.
4. Hy verwys na die mense wat die wette gemaak het en die mense wat beveel het dat die woonhuise van mense vernietig moet word.
5. Engelse woorde: “Proud”, assimilasie van woorde: “daai”, “pêrepote vannie”, woorde word gespél soos dit uitgespreek word: “dji”, “pêllie”, die “o”-klank as “oe” spel: “soes”.

Dis al – Jan F.E. Celliers (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. a) Die veld
b) Die lug
2. Dieselfde aantal lettergrepe, herhaling van woorde en klanke.
3. Die aandagstreep vestig die aandag op die woord, alleenplasing.
4. Die smart wat oorlog veroorsaak. Eie respons.
5. Eie respons.
6. Eie respons.

Digter – D.J. Opperman (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Versreël 11 en 12 – “wonder van elke woord”; “vers”
2. Die digter is “gevang” en “verban” net soos 'n banneling van ouds.
3. Banneling – die bek van die bottel waardeur hy sy skepie moet bou.
Digter – om die regte woorde te kies.
4. Die verskillende versreëls en strofes.
5. Hy praat van “n” Ceylon. Dit is dus nie 'n spesifieke plek nie, maar 'n figuurlike eiland.
6. Ja as albei. As werkwoord – hy wonder telkens watter woord die beste gaan pas. As selfstandige naamwoord – elke woord is 'n wonderwerk.

D.J. Opperman was 'n dertiger (beweging in die dertigerjare) en een van die groot digters in Afrikaans. Sy digkuns was 'n geskiedkundige mylpaal.

Tuisresep – Charl-Pierre Naudé (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Eie respons.
2. Die speserye is deur die eeue heen in ou houtskepe wat kraak en steun oor die oseaan vervoer.
3. Versreëls 8-9.
4. Die rivier word geteken as 'n lang stuk garing en die bruggies bo-oor die rivier lyk soos die oog van 'n naald waardeur die gare gestee is.
5. Lourierblare, kerrie, naeltjies, amandel, s rosyne, swartpeper, neutmuskaat. Rys word daarmee saam bedien.
6. Die agterkant is swaar van al die speserye en lê dus dieper in die water. Die voorkant lig effens hoër – lyk amper soos 'n motorboot wat vinnig ry.
7. “einderloos” – Dit lyk asof die horison net aangaan en aangaan. Geen teken van land nie.
“eindeloos” – Dit voel asof daar nooit 'n einde gaan wees nie.
8. Al drie verwys na die reis wat die “tuisresep” van bobotie onderneem het totdat dit op sy ma se etenstafel beland het.

Onthou, julle – Hilda Smits (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Dit bind die gedig tot 'n eenheid. Veral die begin en einde van die gedig sluit op hierdie manier aan by mekaar. Sy beklemtoon die “onthou”-gedagte.
2. Sy noem dinge soos die “Zephyr” wat lank gelede op die mark was, kasterolie wat nie meer gedrink word nie en 'n sinkbad wat ook uit 'n vorige dekade kom.
3. “die geroeste graaf wat spit en delf aan sy eie rou wond in die droë grond”; “En die ou plaashuis wat so swaar gesug het”
4. Versreëls 3 en 4.
5. “reusesitplekke sonder safety belts/die Zephyr sonder Remme”
6. Dit was deel van die bynaam wat die kinders vir die motor gegee het.

7. a) Versreëls 10 en 11.
b) Die woord “en” word 6 keer gebruik.
c) Herinneringe flits ook deur 'n mens se gedagtes soos wat die tonele verbyflits as 'n mens in die agterste sitplek van 'n motor sit en deur die agterruit kyk.
8. Versreël 12 en 13.
9. Meer 'n opdrag. Moet nie vergeet wie jy is en waar jy vandaan kom nie. Die herinneringe is kosbaar.

Afdeling 3: Ubuntu

Ken jy die see . . . – Uys Krige (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Hy leef van visvang, want hy verkoop die vis na die tyd.
2. Die vissers het hul lewens op die spel geplaas en al soveel leed deurgemaak – 'n mens kan nie 'n prys daaraan koppel nie.
3. Herhaling: Benewens herhaling van sekere woorde en frases (“sleep die swart, swart wind die swart nag mee”) is daar 'n refrein wat na elke strofe herhaal word.
Klankryk: kruisrym met baie alliterasie (versreël 4: “vlam of vuur”)
Ritme: sterk ritme deur die gedig
4. Ter wille van die rym.
5. Dit word gepersonifiseer/as 'n hoofkarakter in hierdie drama gesien.
6. Die visserman
7. Haar seuns het almal verdrink en is al begrawe, maar sy sit nog elke dag en wag vir hulle om terug te kom.
8. Eie respons.
9. Om aan te dui dat hy nog sulke voorbeeld kan opnoem/die leser te laat nadink oor al die hartseer en trauma wat die vissersgemeenskap moet deurgaen.

Ek is ook important – Peter Snyders (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. 'n Skoonmaker
2. Dat ons nie selfsugtig moet wees en ons omgewing bemors nie, want ander moet ook die omgewing geniet/dat skoonmakers en straatveërs die lewe vir ons beter maak, ons moet hulle die erkenning gee wat hulle verdien.
3. Dit dui aan wat ons alles rondgooi/dit staan in die normale posisie aan die begin van die versreël/begin met die woord “en julle . . .”
Hulle is almal ingekeep/dit dui aan wáár en hóé ons die rommel rondstrooi.
4. Dit dui aan wat ons alles rondgooi/begin met die woorde “en julle . . .”.
5. Elkeen word in 'n aparte versreël geplaas.
6. Verkeerd: . . . dit vorm 'n balans met versreël 11.
7. Dit dui aan wáár ons al ons rommel rondstrooi/hulle is almal ingekeep. Die versreëls se vorm stem ooreen met rommel wat versprei lê. Elke volgende stukkie rommel lê nog verder versprei en elke rommelstuk so beklemtoon.
8. Die slotwoorde herhaal die titel van die gedig.
9. “bustikkits” “gespendit”, “bananaskille”
10. “innie”, “borrels”, “stukkene”, “maakie”

dakloos – Carina Stander (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Hier word geen hoofletters gebruik nie. Sluit ook aan by die gedagte dat 'n mens nie agterkom dat God oral teenwoordig is nie – ons kom nie eens agter Hy is hier nie.
2. Arm mense: versreël 1-8; ryker mense: versreël 9-16
3. Sewe is 'n belangrike getal in die Bybel – ons moet mekaar 7x70 keer vergewe. Dit dui daarop dat gelowiges en die Kerk ook sonde doen en dat hy telkemale ons vir ons oortredinge vergewe en telkemale aan ons gewetens kom klop.
4. Nee, God het nie 'n huis nodig nie, want hy is oral.
5. Omdat God vir ons mense as voorbeeld dien van wat ubuntu werklik is.
6. Dit kan 'n dubbelpunt/aandagstreep/ellips wees.
7. God onderskei nie tussen ryk en arm nie, hy is by almal.

gebed vir die mens – Elizabeth Conradie (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Die titel dui aan dat dit 'n gebed is en word afgesluit met die woord “amen”.
2. Versreël 1 en 5
3. Deur Facebook, Twitter, ens.
4. Om sy prooi te vang.
5. Eie respons met goeie motivering.
6. Al drie is groot stede met baie uiteenlopende tipes mense wat daar woon.
7. Dit kan twee betekenis hê: positief sou dit dui op baie goed bekend, vertroulikheid; die negatiewe betekenis: vrypostigheid, opdringerigheid, amper lastig. Albei kan van toepassing wees omdat baie negatiewe dinge al oor die internet plaasgevind het. Dit hou ook verband met die idee dat almal soos 'n groot familie is. Jy het naderhand so 'n groot lys “vriende” op facebook, maar alles is net algemene briewe en nie regtig persoonlike kommunikasie nie.
8. Eie respons. Hy weet naderhand nie meer wie werklike vriende is nie. Hy het baie “vriende”, maar nie boesemvriende met wie hy sy lewe kan vertrou nie. Daar is niemand na wie jy kan draai as jy in die nood is nie.
9. Dit titel dui aan dat 'n gebed is. Versreël 1 begin soos 'n gebed met “allerhoogste God” en versreël 20 sluit af soos 'n gebed met die woorde “amen”.
10. Eie respons.
11. Dit handel oor die mens wat alleen en eensaam is te midde van al die vriende rondom hom.

boekmerk – Marlise Joubert (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Die gedig begin met die woord “kinders” wat alleen in die versreël staan.
2. “woerende” – klanknabootsing
3. “seilende gesang”, “vlak bo die waterspieël/van 'n klipvloergang” alliterasie
4. “bittersoet”
5. “bittersoet jasmyn”: Sy onthou die lekker en die sleg van haar skooljare.
6. “waarom”, “van”, “en” – dit dui op die eentonige herhaling van dieselfde tipe vrae wat leerders oor en oor vra.
7. Die leerders
8. Jy wil dit onthou – wil weer terugdink.
9. Ons lewensreis/ons lewens.

Afdeling 4: Sport

Die tweeveg – Breyten Breytenbach (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. “sugtend”; “versteende paling”; “flou donkies”; “draaktong”; “proefbuis”
2. “kom sugtend oor die kweek”
3. a) personifikasie
b) vergelyking
c) metafoor
4. “tjôrr” (versreël 9), “Hû” (versreël 11), “hoender” (versreël 13), “Ai” (versreël 9)
5. a) “kleng” (versreël 8)
b) “joei” (versreël 9), “sjoeing” (versreël 9), “fuut” (versreël 12)
c) “sssip” (versreël 14)
6. Die pyngeluid van die verloorder.
7. Dit is 'n ek-spreker – hy kon nie die versreël geskryf het ná die swaardsteek nie!/Hy dink dit – hy kan nie praat nie. Eie respons.

Vier ronnebôl-limerieke – Marius Ackermann (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Dit het 'n grapperige einde.
Almal het dit goedgekeur/was opgewonde daaroor/trots op die wyse wat dit aangebied is.
2. “algar”
3. Sy was van Nederlandse afkoms en die woord is Nederlands vir meisie.
4. Dit is afgelei van *klomp* wat die houtskoene is wat tradisioneel in Nederland gedra is. FIFA was, volgens die spreker, bekrompe in hulle denkwysse toe hulle iemand oor so 'n nietigheid laat arresteer het. Die woord bekrompe is toe verander na “beklompe” omdat dit woordspeling is en om dit grapperig te laat klink (pas ook binne Nederlandse konteks).
5. Hy was aantreklik en hy het baie geld gemaak; oral in die wêreld 'n sokkerheld.
6. “skyn” en “akteur”

die dag op nuweland – Jeanne Goosen (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Dit is 'n rugbystadion in Kaapstad en word met WP-rugby verbind.
2. Die spreker verwys na “die dag” op Nuweland, nie die wedstryd op Nuweland nie. Uitroep van “Boland”, “Vrystaat” word gehoor. Daar word dus, saam met WP, na drie groepe rugbyondersteuners verwys.
3. Waarskynlik nie, want die spreker verwys skaars na die spel en wanneer sy daarna verwys, is dit nie met 'n kennersoog nie.
4. Sy bête haar breiwerk in 'n “sneeuwitdoekie” wat rein en skoon klink, en dan voer sy die onbeskaafde daad uit deur in haar neus te krap.
5. 22 keer. Die spreker kan op hierdie manier tussen die deurmekaarspul wat sy teken, elke saak punt vir punt beklemtoon.
6. “hap”, bloederig”, bloed”, “stukkende held”
7. Daar is geen spesifieke rympatroon of strofeverdeling nie; versreëllengtes wissel voortdurend, daar is geen spesifieke ritme nie en die uiterlike vorm is chaoties – dit weerspieël die situasie op die pawiljoen.

Die gewigopteller – Ernst van Heerden (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. “Die taai klou van die grond”
2. a) Versreël 4. Omdat die oomblik as 'n triomf beskryf word – die gewigopteller het dit

reggekry!

- b) Hy beklemtoon die gevoel van oorwinning deur die woord “triomfantlik” wat triomf beteken, tussen aandagstrepe ('n parentese) te plaas saam met die uitroepteken.
3. Hulle is uitgeswel en teenaan mekaar, soos plantegroei wat ruig is.
4. Strofe 1: “klou”; strofe 2: “dier”; strofe 3: “kap”
5. Verander. Wanneer hy hierdie swaar gewig optel, het hy iets reggekry wat amper onmoontlik is.
6. Eie respons. Dit moet 'n dier wees wat kap – dalk 'n leeu/beer/tier.
7. Eie respons. Ja, want hierdie beskrywing van die gewigopteller geld steeds en sal seker altyd geld. Die gedig is dus universeel.

La mano de Dios – Joan Hambidge (Aanbeveel vir graad 9)

1. Ja, want hy is vir die eerste keer raakgesien toe hy vir die span Los Cebollitas wat “klein uitjies” beteken, gespeel het.
2. Herhaling van die g-klank (alliterasie), gebruik die komma om die leser te dwing om asem te skep en na te dink.
'n Goue kalf herinner die leser aan die afgodsbeeld wat die Israëliete destyds in die woestyn gemaak het. 'n Gemeste kalf kan verwys na 'n mens wat spesiale aandag en afrigting gekry het/wat uitgesonder is en voorberei word vir “groot dinge”.
3. a) Die ellips (versreël 8, 22, 31, 43)
b) Die ellips in versreël 13
c) Die dubbelpunt en uitroepteken in versreël 45
4. Om aan te dui dat dit deur 'n groot skare mense op 'n pawiljoen uitgeskree word – stadig en afgemete.
5. Sluit aan by versreël 20.
6. Beseringstyd is tyd wat tydens 'n sportwedstryd afgestaan word aan mense wat seergekry het. Vroeër is hierdie tyd gemeet en dan aan die einde van die wedstryd bygevoeg. Hierdie “ekstra tyd” wat aan die wedstryd toegestaan is, is dan *beseringstyd* genoem. Dit kan op Maradona se lewe van toepassing gemaak word omdat sy ondersteuners dalk voel dat hulle hom al baie oorgesien en vergewe het vir sy foute, maar nou het hy al sy kans gebruik, en sy ondersteuners gaan hom nie nog 'n kans gee nie.
7. Dit suggereer dat hy nie 'n god in die ware sin van die woord was nie, maar slegs een van baie voorbeelde waar “sterre” tydelik deur die massas bewonder en amper aanbid word, voordat hulle hom eenkant skuif.
8. Die uitdrukking beteken dinge het verander. “En die aarde draai,/en die aarde draai . . .” Word herhaal in versreëls 7-8, 21-22, 30-31, 42-43. Dinge het verander, want die wêreld het sy rug op Maradona gedraai. Sy vele “oortredings” het hom ingehaal.
9. Dit het *letterlik betekenis* op die sportwêreld. Wanneer die eindfluitjie van 'n sokkerwedstryd blaas, klink dit verdoemend vir die verloorspan want dit beteken jy is UIT die toernooi. Dit het ook *figuurlike betekenis* op Maradona. Die eindfluitjie van sy gewildheid het dalk aangebreek. Die spreker verwys moontlik na die gebeure toe hy ná die Wêreldsokkerbeker-toernooi van 2010, ook as afrigter die trekpas gekry het.

Afdeling 5: Omgewing

Droogte in Namakwaland – Thomas Deacon (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. “droogland” (versreël 6)
2. Die woord “wegblywater” is 'n pragtige beskrywing en die w-klank wat herhaal word, vestig die aandag op die woord (alliterasie).
Die digter breek ook die woord af in versreël 10, om die wegbly ook letterlik in die vorm van die gedig te weerspieël, want die water en die wegbly is geskei van mekaar.
Die versreël is heelwat langer as die res en staan daarom uit.
3. “oppie” (versreël 4), “annie” (versreël 7), “innie, vannie” (versreël 8)
4. “gnaroe”, “tkamaroe”
5. Dit sal hier verwys na die binneland waar dit nog droër as hier is.
6. “krys-krys”

Septembermaand – Philip Nel (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Die vorige gedig het oor die droogte in die “droogland” gehandel en hierdie gedig handel oor die pragtige lentebloem in die “Waterberge”.
2. Dit is die kleur van die stam, waarskynlik donker grys.
3. Dit verwys na die wit blomme.
4. a) Septembermaand, as elke wildepeer se donkerstam met spierwit kant te voorskyn kom, dan weet jy: dis die Waterberg waar wildeperere in die lente orals spierwit langs die paaie blom!
b) Tussen versreël 5 en 6.
c) Die twee woorde rym: “kom” en “blom”.
d) Wildeperere, die gedagte van lente, die spierwit blomme.
5. Ja, want behalwe dat die aantal lettergrepe min of meer dieselfde is, help die klankherhaling in die vorm van alliterasie ook om 'n ritmiese patroon te vorm.
6. Die *donker* stam en die *spierwit* blomme.
7. a) “se donker stam/met spierwit kant”
b) “dan weet jy/dis die Waterberg/waar wildeperere”

Pleitskrif vir die aarde – Fanie Viljoen (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Vra is normaal vra en pleit is om te soebat.
Pleitskrif: iets wat iemand skryf waarin hy mooi vra, selfs soebat.
2. Die aardbewoners – ek en jy.
3. Dit is 'n wêreldwye probleem. Aardverhitting en besoedeling word deur al die lande aangespreek.
4. a) “Begrawe”, “bederf”, “besoedel”, “kap”, “mors”, “stort”, “weggevat”, “weggewaai”, “weggespoel”, “vergeet”, “stik”
b) Hulle staan meestal aan die begin van 'n versreël.
c) Om die fokus te plaas op die negatiewe aksies van die mens.
5. “Wat maak dit saak?”
a) Hulle wil eintlik sê dit maak nie saak nie.
b) Dit is eintlik 'n stelling wat gemaak word.
c) Dit maak baie saak. As elkeen nie sy deel doen nie, sal ons nooit hierdie stryd wen nie en sal ons kinders eendag die prys moet betaal.
6. a) Ja, die woorde is versprei oor die bladsy soos die rommel rondlê.
b) Dit is telkens dieselfde woordsoort en almal begin met “wegge-”
7. Ja albei is van toepassing. Daar is twee maniere waarop mense hul gewetens sus – deur nie daarvoor te dink nie of vir hulself wys te maak dat dit sommer stories is en daar nooit 'n krisis gaan wees nie.

8. Eie respons.

Reiniging? – Franci Greyling (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Die water waarin hulle gedompel word, is só besoedel dat 'n mens wonder of dit werklik reiniging is en nie dalk besmetting nie.
2. Al drie, want al die fonteine en water was eens op 'n tyd *wonderlik*, maar nou *wonder* die mense wat die toekoms vir hierdie streek inhou omdat slegs 'n *wonderwerk* die skade kan herstel en keer dat 'n nog groter ramp die omgewing tref.
3. *Randfontein, Witwatersrand, Oog van Wonderfontein*
4. Tans is die situasie so dat deskundiges reken dat die suur water van die ondergrondse myne binnekort die watervlak van ons waterbronne gaan bereik. Die regering probeer om die situasie te red, maar daar is dalk te min tyd. In hierdie gedig word die dopelinge blootgestel aan baie giftige stowwe en is dit by hulle dalk ook 'n geval van “op die rand van 'n afgrond”.
5. Versreël 4
6. Die gelowiges laat hulle doop om hulself van sonde te reinig, maar die water waarin hul gedompel word, is só besoedel dat hul nie gereinig word nie, maar eerder besmet word.

Tien haikoes vir die Vrededortkoepel – Hans du Plessis (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Hulle is rymloos/bestaan uit drie versreëls/elkeen het sewentien lettergrepe.
2. Dit het die aarde soos 'n reusevuishou getref.
3. Dit kan verwys na die ystydperk wat ingetree het ná die meteoriet die aarde getref het./Dit kan as 'n beskrywende woord gelees word wat sinoniem is met byvoorbeeld “vreeslike”. (woordspeling)
4. Die herhaling van die s-klank.
5. Die holte of gat in die grond wat deur die meteoriet veroorsaak is.
6. Laatherfs na winter. (Kil is 'n menslike eienskap wat beteken dat 'n mens koud en afsydig sonder enige warmte en vriendelikheid is. Dit pas baie goed by die beskrywing van takke wat hulle blare afgooi/weggooi en ook dat die winter aankom wat koud is.) Dit is personifikasie.
7. Die eerste versreël van “Mens”.
8. Dit maak die leser bewus daarvan dat die mens dom kan optree.
9. Letterlik verwys dit na paaie wat geteer is en dit kan ook figuurlik verwys na iets wat maer geword het as gevolg van verwaarlosing of 'n siekte.
Hy wil vir die leser sê dat wanneer 'n mens terugkyk op die pad wat die mens geloop het, dit nie altyd iets is om op trots te wees nie. Ons het goeie dinge gedoen, maar ook slegte dinge. Ontwikkeling het teen 'n prys gekom – ons het die omgewing wat vir ons geskenk is, misbruik om ontwikkeling moontlik te maak. Die gevolg is dat die aarde arm aan inheemse woude, diere en unieke plantegroei is – ons aarde is uitgeteer.
10. Die beeld van die “vuis”.
11. Wanneer dit twee woorde is, word die “haal” 'n werkwoord. Dit dui dus aan dat iets asem op die aarde gaan kom haal.
12. Die vuis van swael en vuur gaan weer die aarde tref om sy “asem” (skoon lug) te kom haal. Die spreker voorspel dus dat nog 'n ramp die aarde gaan tref, om alles te herstel wat die mens die aarde aangedoen het. Eie respons wanneer leerders sê of hulle saamstem of nie. Hulle moet dit goed motiveer.

Die dans van die reën – Eugène N. Marais (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Dit is personifikasie. Die reën word as 'n mens voorgestel.
2. Die wolke kom nader en weerlig en donderweer kan gehoor word.
Die wild dam saam teen die bulttop en die insekte skarrel rond.
Die storm beweeg oor die berge, en wanneer die reën uitsak, raak die wind stil.
3. Subtitel
4. Die subtitel verskaf die inligting: “uit die Groot Woestyn”.
5. 'n Reënstorm oor die woestyn.
6. Die reën word as 'n vrou voorgestel en al die verskillende stadiums van die storm word as menslike aksies uitgebeeld.
7. Deur alliterasie wanneer die s-klink dwarsdeur die gedig herhaal word.
Eie voorbeeld, byvoorbeeld: “sing saggies: Ons Suster! Ons Suster!”
8. Blydschap

Die beiteljie – N.P. van Wyk Louw (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. . . 'n mens nie die heelal kan kloof nie.
2. a) “en”, “totdat”, “daar”, “toe”, “dan”
b) Die “klein, klein beiteljie” ontwikkel tot “my beitel”. Hierdie klein onskuldige voorwerpjie het uiteindelik ontwikkel tot 'n voorwerp wat die heelal verander het. Hy kloof die klippie, toe die rots, toe die land of aarde, toe die planeet, toe die heelal. Sterk progressie vanaf die nietige tot die heelal.
3. Hy kloof die klippie, toe die rots, toe die land of aarde, toe die planeet, toe die heelal. Sterk progressie vanaf die nietige tot die heelal.
4. Die dubbelpunt dui aan dat die spreker gaan sê wat hy probeer uitvind het. Dit beklemtoon ook die gedeelte.
5. “tik” en “klink” – tikgeluid van metaal; “slyp ek en ek slyp hom” – metaal wat oor 'n slypsteen getrek word.
6. Versreël 13 / Strofe 4
7. Om die boodskap oor te dra dat klein dingetjies groot gevolge kan hê.
8. Die onderwerp is so universeel dat dit feitlik by enige van die temas kan inpas. Byvoorbeeld *Ubuntu* – dit kan handel oor verhoudings tussen mense; *Ons verlede en oorvertellings* – gebeure in die geskiedenis wat groot gevolge vir die mensdom ingehou het.

Afdeling 6: Spoke

Spoke – Antjie Krog (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Kan deur 'n sleutelgat kruip, tussen jou klere in die kas hang, op die vloer sluip, agter 'n waterpyp teen die muur vasplak.
2. Tussen twaalfuur die nag en eenuur die oggend. Strofe 1, versreël 1-2
3. a) Eie respons, maar waarskynlik grapperig.
b) Grapperig
4. a) Gooi waarskynlik wit lakens oor, ens. Eie respons.
b) Dit pas by die “spookgewaad”, naamlik 'n laken.
5. Die aandagstreep wat aansluit by die lakenplaat.

Die heks van Hexrivier – Philip Nel (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Eie respons (moet motiveer)
2. Onsekerheid – eie motivering.
3. Sy was verantwoordelik vir sy dood en daarom kan sy nie tot ruste kom nie.
4. Versreëls 13-16: “newels”, “maanlig”, “eensame”, “winde wat huil deur die klowe”
5. Versreëls 5-6
6. “gee” en “orgidee”. Dit is binnerym.
7. Dui aan dat drome of kanse verlore is.
8. Hier word ’n verhaal vertel, Dit is baie beskrywend en daar is herhaling van woorde, versreëls en 'n refrein. Dit is ook klankryk en handel oor die liefde, hartseer en ontsteltenis. Die inhoud is ook tragies.
9. Nee, sy wou haar hart vir die man gee wat die rooi orgidee vir haar gaan pluk het. Dit is figuurlik bedoel.

Die heks van Hexrivier – Gert Strydom (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Versreël 1
2. Sy het op die plaas Buffelskraal aan die voet van die berg gewoon. Na haar geliefde se dood het sy kranksinnig geword en haar mense het haar op die solder van die opstal toegesluit. Sy het haar naam, Eliza Meiring 1868, op die houtvensterbank uitgekerf. Sy het een nag met haar wit nagrok teen die berg opgeklim waar sy gesit en huil het. Die rotse het onder haar meegegee en sy het haar, net soos haar geliefde, te pletter geval.
3. Daar is nie herhaling, byvoorbeeld 'n refrein nie.
4. Sy het kranksinnig geraak.
5. Aan die begin van versreël 37.
6. Versreël 37
7. Eie respons en motivering.

Dit spook hier woens met nuwemaan – Boerneef (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Nuwemaan en donkermaan is dieselfde ding – die een kan nie erger as die ander wees nie.
2. Hy praat van “word fees gevier” en later “sluk nog 'n groot dop als”. Dit klink nie na medisyne nie.
3. Hulle raak deurmekaar met spoke, so hy waarsku die leser dat dit gevaarlik kan wees en hy waarsku die leser ook teen moontlike risiko's.
4. Hy spot met spoke: “woes” verwys na nuwemaan en donkermaan asof dit twee verskillende tye is, raai die leser aan om 'n groot dop voor die tyd te drink, “spokewals”, “twak”, “fees gevier”.
5. Vraagteken, uitroepteken, ellips, aandagstreep
6. Paarrym

Die spookhuis – Antjie Krog (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. a) Versreël 10-11: sig/sien
b) Versreël 12-13: gehoor/hoor
c) Versreël 14-15: sig/sien
d) Versreël 21-25: gehoor/hoor, sig/sien/, 'n gevoel
d) Versreël 30: 'n gevoel
2. Versreël 12-13: “woep-woep/woep-woep”: Dit is asof die leser die vlêrmuis kan hoor en voel wanneer hy by hom verby swiep. Dit skep atmosfeer.
Versreël 25: “wat jou vas en vaster gryp”: Beklemtoon die angs.

Versreël 26: “Jy ruk en jy pluk en jy duik”: Herhaling van die “en” beklemtoon elke aksie wat jy uitvoer. Skep atmosfeer.

Versreël 29: “omkyk omkyk”: Die leser kan hom die prentjie mooi indink. Beklemtoon die angs (gevoel).

3. “ys” verwys na die koue rillings wat langs jou ruggraat beweeg en “sweet” gaan saam met die angssweet wat die spreker ervaar.
4. Versreël 31
5. “koer”, “woep-woep”, “kraak”, “kwaak”, “kriek”, “dreun”
6. Nee, jy voel amper gehipnotiseerd, jy wil so graag gaan kyk.
7. Werkwoord
8. Onsekerheid, bangheid
9. Eie respons.

Rietfontein – I.D. du Plessis (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. a) Versreëls 5-12
b) Eie respons. Leerders kan verwys na die geliefdes wat so gelukkig was en toe sonder dat hulle hulself kon verdedig, vermoor is. Ook die kontras tussen die mooi omgewing en die aaklige gebeurtenis.
c) “van haat en lus en liefde”
d) Hier is ritme teenwoordig. Die meeste van die versreëls bestaan uit 5 lettergrepe.
e) Strofe 1 word in die slot herhaal.
f) Een of ander variasie van die woord “peerboom”, word in elke strofe herhaal.
2. Die moordenaar
3. 'n Huiwering gaan deur die bome. Personifikasie.
4. “wit lig” en “skaduwee”
5. Dit is ook personifikasie. Die maan se kleur word eers net beskryf, maar dan word die maan se emosies ook beskryf: dit is amper asof die maan bleek word toe hy sien wat besig is om te gebeur. Dit skep spanning.
6. a) Hy het 'n doelwit, 'n plan wat hy wil uitvoer.
b) Dit hou nie lank nie.
7. a) Versreël 39
b) “bloedbevlekte bloeisels”

Afdeling 7: Liefde

Wys my die plek – C. Louis Leipoldt (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Alles het dieselfde gebly, behalwe sy geliefde wat verander het.
2. “saam gestaan het”: Saam standpunt oor sake ingeneem het, saamgestem het oor dinge.
“waar ons saam gekniel het”: Saam gebid het. Hulle het dieselfde oor dinge gevoel en opgewonde geraak oor dieselfde dinge.
“waar ons saam geloop het”: 'n Lewe saam deurgebring het.
3. Versreël 3 verwys na “getaan”. In versreël 6: “sonskyn”, 7: “geblink”, 15: “skitter”.
4. Versreëls 1, 2, 4, 5 en 8
5. Kort sinne; baie leestekens; alliterasie; baie pouses beklemtoon woorde; kontras/teenstelling; ontkenning.

- Die “ons” het plek gemaak vir “my”. Sy liefde het nog dieselfde gebly, dis sy en haar gevoel vir hóm wat verander het.
- “Die hemel, blou,/lag soos voorheen op my en op jou:”

hartbreek – Susan Smith (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

- Die inhoud van die gedig verduidelik waarom die spreker se hart gebreek is.
- “finaal”
- “het my hart finaal/in jou klippiebruinoë verdwaal”
- “maar”
- “finaal” en “verdwaal” het 'n sagte klank, terwyl “klok” en “geskok” 'n harde klank het.
 - In strofe 2 is sy nog verlief, so die sagte klanke pas goed. In strofe 3 word sy tot die werklikheid geruk. Die harde kort klanke pas baie goed daarby.
 - Eie respons.
- Sy het waarskynlik haar asem skielik ingetrek toe sy die tweetjies sien. Sy was ook seker lam van die skok.
- Wat sy sien, is vir haar so onwerklik dat dit voel asof sy op 'n ander planeet is.
- Dit is nog ligter as 'n fluister, 'n amperfluister.
- Eie respons.

paradys – Fanie Viljoen (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

- Nee, dit is nie regtig nie. Dit voel vir die spreker net of hulle in die paradys is.
- Die paradys van Eden
- Hulle droom van die toekoms.
- Eie respons.
- “dalk hoor die donker dit”; “kom steel hy (die donker) dit”
- “paradys” en “peerboom”. Herhaling van die versreël, herhaling van die woord in die titel, en alliterasie van die p-klank.
- Eie respons.

duifgrys, die liefde – Louis Esterhuizen (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

- “probeer”
- “koergeluid”
- alliterasie: “vlieg vies”, assonansie: “vlieg vies”
- Hy ontdek hy het haar vreeslik lief. Hy maak twee maal gebruik van 'n dubbelpunt, assonansie van die ee-klank (“wet meteens”), beklemtoning van die woord “daar” en die herhaling van die woord in “daardie”.
- Na homself en na die leser. Hy betrek die leser by gebeure en maak die gedig so universeel.
- “op die rivier dryf bote lui agter haar verby . . .” – personifikasie
 - “in daardie bruin oë is jou/grondgebied . . .” – metafoor
 - “in haar verleë hande . . .” – personifikasie
- Sonder verset of teenstand.
 - “sonder vlerk of veer”
 - Dit pas by die beeld van die duiwe en ook by die titel.
 - Parentese, alliterasie van die v- en s-klanke, die akuut op die só.
- Val aan iemand se voete neer/val vir iemand (figuurlike gesproke)
- Dat hy besef het sy is die een vir hom

10. Alliterasie van f- en v-klanke, klanknabootsing (fladder), deur middel van rymwoorde (“neer” rym met “veer”), parentese (gedeelte tussen die aandagstrepe) en ook die akuut (só).
11. Na die gevoel om verlief te wees/die sagtheid van die liefde.
12. Eie respons met motivering.
13. Eie respons.

Krisis – Elisabeth Eybers (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Dit bestaan uit 14 versreëls. Daar is drie kwatryne en 'n rymende eindkoeplet (rymskema dui die strofeverdeling aan).
2. Personifieer die hart en die hoof. Sy spreek die hart aan en praat asof die hoof 'n persoon is.
3. Die gevoelsdeel
4. Die nugtere denke
5. Daar het 'n krisis in haar lewe ontstaan omdat sy besluit het om haar voortaan deur haar denke te laat lei en nie haar hart nie. Dit kan ook wees dat daar eers 'n krisis was wat haar genoodsaak het om hierdie belangrike besluit te laat neem.
6. Die stadium wat haar hart die septer geswaai het en haar lewe beheer het, is verby.
7. Waarskynlik nie; daarom het sy besluit om daarsonder klaar te kom.
8. a) voortvarend: Hy het eers opgetree en toe gedink, met ander woorde nie verstandig nie.
b) lafaard: Haar hart is sag en kan nie besluite neem wat haarself bevoordeel en ander benadeel nie.
c) nooit in staat wees tot enige besluite nie: Wanneer sy besluiteloos is. Die hart kan of wil nie die feite in ag neem en dan vinnig besluit nie. Heel waarskynlik kan sy “dit nie oor haar hart kry” om sekere besluite te neem nie.
d) siek wees: Wanneer jy hartseer is.

Balans – John-Henry Opperman (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Albei. Figuurlik verwys hy daarna dat hy verlief is en nie meer nugter kan dink nie. Dink aan die uitdrukkings – *ek is van my sinne af of is jy van jou sinne beroof?* Letterlik: sy oorheers sy gedagtes so dat hy as digter of liriekskrywer sukkel om aan die skryf te kom.
2. Versreëls 1 en 10: “te vroeg” teenoor “te laat”
Versreël 6: “wakker bly en dink” teenoor “slaap en droom”
Versreël 19: “te veel” teenoor “te min”
3. Alliterasie: “Ek verloor my balans te vroeg/om te weet hoe ver ek gaan val.”
Binnerym in versreël 20: “so sal jy my daarvan laat hoor as jy dalk jou balans wil verloor”
4. Herhaling is ook 'n kenmerk van 'n liriek.
a) Versreëls 10-13
b) Versreëls 14 en 20
5. Albei. As hy met stomheid geslaan word kan jy niks hoor nie – as hy nie meer lirieke kan skryf nie, is daar niks om te hoor nie. Dan verloor hy ook sy “gehoor”, met ander woorde sy ondersteuners.

Kleurblind – Carina Stander (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. “Een oggend”
2. Hulle het hul vingers in mekaar se vingers gevleg – met ander woorde hande gevat.
3. a) Paarrym
b) Ja, dit gaan oor twee mense wat hulle lewens saam wil deurbring.
c) “tyd”, “verbleik”, “aangekyk”
4. Alliterasie: “bewus geword”; assonansie: “en stijl hul vingers in mekaar gevleg”

- Die woord “eg” kan hier verbind word met die woord “douklam grond” wat gelykgemaak word, dat hulle liefde vir mekaar eg was (werklik) en dat hulle uiteindelik in die eg verbind is (getrou het).
- Waarskynlik net een – hulle het nie meer die verskil in hulle velkleur raakgesien nie.

In liefde se skadu – Rudolph Pretorius (Aanbeveel vir graad 7-9)

- Die geliefde wat hy eens liefgehad het, het verhard teenoor hom. Wanneer hy aan liefde dink, dink hy aan koudheid en hardheid.
- Hy is moedeloos en baie kwesbaar.
- Versreël 2-4:
 - “jou spore”, “’n stukkie jy”, “mens”
 - Om weer liefde te ervaar
 - Hy wil haar menslikheid ervaar, nie haar hardheid nie. Die aandagstreep beklemtoon die woord “mens”.
- Die herinneringe is soet, maar omdat dit nie meer bestaan of vir hom toeganklik is nie, is dit bitter herinneringe.
- Dit verwys dalk dat hy bang is dat die liefde weer hartseer gaan bring.
- “Weerbegin” simboliseer wanneer hy weer met ’n verhouding begin, weer gaan probeer, maar dit is opmerklik dat dit Weerbegin se vlakke is en nie valleie nie. Dit suggereer dalk dat hy bang is voordat hy begin.
 - “Wortelskiet” en “Weerbegin” Wanneer jy weer begin, moet jy wortelskiet voordat jy kan oorleef.
 - Eie respons.
- Eie respons.

donker materie – Johannes Prins (Aanbeveel vir graad 7-9)

- “jy” – die geliefde; “my” – die spreker
- Staan in die bevoorregte posisie: die eerste woord van die gedig; die woord staan ook alleen (alleenplasing).
 - Om te beklemtoon dat dit nie altyd die geval is nie.
- “sukkel”, “afgeleë”, “verwring”, “donker”, “versteur”
- Hy wil hê die vorm van die gedig moet ook die geliefde se afsydigheid uitbeeld – die woorde word soos die afgeleë kamers van haar kop letterlik eenkant geplaas.
 - “wanneer jy sukkel/om die venster/in die afgeleë kamers/van jou kop/ooop te maak”
 - “verwring jou donker/materie”
 - “die kosmiese/webbe/van onsigbare woorde”
 - “soos skuim verdwyn/op die see/van my tong”
- “my brose swaartekrag” versreël 9
- ’n stil persoon/afsydig/teruggetrokke/introvert/buierig/bekonkeld

Afdeling 8: Tegnologie

ja – Andries Samuel (Aanbeveel vir graad 7-9)

- “Ja”, want dis ’n antwoord wat ’n geliefde sal gee en dit is ’n baie kort woordjie.
- Hy gee die afmetings van die woord en sê ook in minute hoe lank hy gewag het.
- Die antwoord maak hom gelukkig.

4. *Vanuit die niet* het 'n figuurlike betekenis, naamlik vanuit nêrens. Hy verander die *niet* na *net* wat verwys na die internet. Die boodskap het dus asof *uit die niet* op die *net* verskyn. Hy speel met die betekenis van die woord, want nou het dit ook 'n letterlike betekenis.
5. “Bykom” beteken *bereik*, maar ook *aangeraak* of *aangeval*. Al die betekenis is hier van toepassing.
6. “heilig”
7. Die inhoud, naamlik “die stilte” word van die res van die gedig geïsoleer sodat die vorm van die gedig die inhoud reflekteer – daar is stilte. Die alleenplasing beklemtoon ook die gedeelte.

onthou jy? – Fanie Viljoen (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. SMS'e. Om aan te sluit by die gedagte van boodskappe deur middel van tegnologie en selfone.
2. Elkeen begin met “onthou jy”, het 'n tydsaanduiding en verwys na die weer/reën wat aan die kom is.
3. Progressie ten opsigte van tyd van die dag (oggend, teetyd, huistoegaantyd) en progressie ten opsigte van die weer (ruik na reën, wolke in die lug, toe begin dit reën).
4. Die reën het waarskynlik veroorsaak dat sy in 'n ongeluk betrokke was.
5. Versreël 5 of 12
6. Alleenplasing; begin met die woord “maar” wat 'n wending aandui.
7. “daardie oggend”; “ontbyt”; “oggendverkeer”; “teetyd”; “middagete”; “daardie middag”; “huis toe gaan”
Ja, daar is progressie ten opsigte van die verloop van die dag.
8. Eie respons.
9. Eie respons.

status update – Fanie Viljoen (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Versreël 1
2. “al honderd keer”: Nee, dis 'n manier van praat./Om te beklemtoon hoe baie hy probeer het.
3. a) “hopend” en “wagtend”
b) Eie respons.
4. a) Om aan te dui dat dit sy boodskap was.
b) Dit is SMS-taal.
c) Spreektaal – klanke is weggelaat. Skryftaal – heeltemal anders – geen spelreëls is gevolg nie. Die woorde word so kort as moontlik geskryf en slegs 'n paar klanke word weergegee.
5. Dit kan verwys na daar waar sy vriend wat dood is, nou is.
6. Eie respons.
7. Albei. Dalk weet die vriend self nie wat hy wil sê nie.
8. Dit is soos dit in SMS-taal geskryf word.
9. Dit kan verwys na die Facebook se “status update”, maar ook na die vriend wat nuwe inligting moet gee van waar hy is. Dit kan selfs verwys na die feit dat sy vriend opgegradeer het in status: hy is dalk in die Hemel.

netwerk – Prevot van der Merwe (Aanbeveel vir graad 7-9)

1. Dit lig die leser in dat die gedig oor meer as 'n slak gaan – dit gaan ook oor 'n netwerk van seine.

2. a) 'n Mens kan nie die seine sien nie – waar hulle vandaan kom en waarheen hulle gaan nie.
b) Ja, want slakspore is gewoonlik net 'n silwerspoor wat kruis en dwars uitgestrek lê. 'n Mens kan nie sien waar die begin was en waar dit geëindig het nie.
3. “'n slakkie oënskynlik blind/seil silwerslymdrade/wat nêrens met nêrens verbind”
Die herhaling van die s-klank wat die seil-effek beklemtoon.
4. 'n Haikoe is rymloos, terwyl hier rymwoorde is. 'n Haikoe het ook 'n spesifieke ritme wat nie hier teenwoordig is nie.
5. Dit sluit aan by die gedagte van 'n netwerk van seine wat lyk of dit nêrens begin het en nêrens eindig nie.

Kuberkulose (variasie vir hulle met ore) – Erns Grundling (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Dit is 'n aanlynmedia-maatskappy wat toegang tot internetgeleenthede bied. Die “(x2)” dui daarop dat die versreël herhaal moet word – dit sluit aan by die oorspronklike Kaapse moppie waarvan die refrein 2x herhaal moet word.
2. Nee, “wye en droewe web alleen”. (Ook ander toepaslike voorbeelde)
Eie respons en motivering.
3. Dit kan verwys na die rekenaarmuis, dat 'n mens speletjies speel op die rekenaar; dat jy kat-en-muis-speletjies met ander rekenaargebruikers kan speel deur byvoorbeeld dinge voor te gee wat nie werklik so is nie, ens.
4. Wanneer jy die rekenaarmuis gebruik, kan jy óf links- óf regs klik om verskillende opsies te kies.
5. “ons kies koers na regs met links na orals/klets, kloek en kattermaai/kat-en-muis met indeksvingers”
6. Om teenstelling te beklemtoon tussen die “ou” manier van dinge doen en die “nuwe” manier. Daar is voor- en nadele aan albei.
7. *Kuber en tuberkulose*
 - a) Die mens verarm eintlik, omdat hulle net virtuele kennis opdoen, nie regte lewenservaring nie. Dit is slegs figuurlik.
 - b) Kinders doen nie meer ondervinding op deur dinge te ervaar nie, maar deur die internet/dit verarm 'n kind se menswees omdat hulle nie meer uit hulle foute kan leer of interessante dinge kan beleef nie/ouers is te besig en die internet is 'n maklike oplossing.

Google Golgota – Johann de Lange (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

Groepgesprek:

- 8 megapixel-foto: 'n Baie duidelike foto wat ook elektronies gestuur kan word.
- blogger: iemand wat 'n “blog”, 'n elektroniese geselsruimte gebruik.
- ebay: Amerikaanse internetmaatskappy waarop mens aanlyn iets kan koop of te koop kan aanbied.
- google: Elektroniese korporasie
- sound bite: Klankgreep
- twitter: 'n Webruimte

Antwoorde

1. Versreëls 26-27: “die smal stegies,/die keistene waaroor U moeisaam vorder”
2. Hy kan dalk spyt wees omdat hy Christus graag wou geken het/spyt wees omdat sy naam nie op Christus se profiel is om deur almal gesien te word nie.

3. Dit is die SMS wat hy ontvang het
4. Die pers sal sonder emosie 'n mikrofoon in die gefolterde se gesig druk om sy laaste klanke te hoor en dit sal waarskynlik later op You Tube versprei word. Dan kan hulle hom ook vir oulaas raadpleeg oor die toekoms (*global warming*).
5. Versreël 15-22, 29-32
6. a) Dit dui aan waaroor die advertensieflits handel.
b) Waspoeier
c) Jesaja 1:18: “. . . Al was julle skarlakenrooi van sonde, julle sal wit word soos sneeu . . .”
7. Versreël 32
8. Ja, want hy praat vanuit die ek-perspektief, met ander woorde, hy gee voor dat hy die een is wat Christus se repie kleed op eBay wil adverteer.
9. Eie respons. Dink aan name soos Michael Jackson.
10. Christus
11. Die gedig begin wanneer hy 'n SMS van “Joan” ontvang. Die gedig eindig met 'n antwoord aan haar.

Afdeling 9: Ikone

Helde – Elizabeth Conradie (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Kaartwerk
2. Hoeveel plek hy vir ander mense in sy hart het.
3. Kwatryn
4. Wat uitstaan en vir ander mense iets beteken.
5. Dit is die kern van die gedig en die boodskap aan die leser.
6. a) Alliterasie: “Helde kan van oral kom:/van Qunu of van Wellington.”
b) Assonansie: “Selfs in 'n plek soos Welkom/kan helde helder blom.”
7. Eie respons.
8. Eie respons.

David de Lange – Fanie Olivier (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Alistair MacClean, Beethoven, Chopin, die Beatles
2. Na die laaste strofe wat later geskryf is en hier ingevoeg moet word.
3. Dit wys op papier hoe goed dinge wat ver van mekaar verwyder is, versoen kan word.
4. Hy het mense beter laat voel deur vrolike musiek te komponeer en te maak wat hulle van al hulle sorge laat vergeet het.
5. “soet” en “suur”; “snags” en “dag” “jonk” en “oud”
6. Beethoven en Chopin aan die een kant, die Beatles, Die Antwoord, Van Coke Kartel en Jack Parow die Sparrow aan die ander kant.
7. “maak jag op die lewe”
8. David de Lange se portuur – mense van sy ouderdomsgroep.

'n Mite – Kobie Korf (Aanbeveel vir graad 7 en 8)

1. Die volgende twee is **verkeerd**:
b) Die verhaal van Nelson Mandela wat kort-kort die veiligheidspolisie geflous het, is bloot net 'n storie.
d) Die verhaal van Nelson Mandela wat kort-kort die veiligheidspolisie geflous het, is 'n

leuen.

2. Iemand wat 'n ander naam gebruik.
3. Eie respons.
4. Dalk toe hy in die gevangenis op Robbeneiland was.
5. "Van prisonier tot president tot parlement"
6. Dit is 'n woord wat die spreker se vreugde oor mnr. Mandela wat president geword het, uitdruk.
7. Eie respons.
8. *Ons verlede en oorvertellings*

Die jong digter – Leané Meiring (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

'n Aanduiding watter versreëls deur watter gedigte beïnvloed is:

Die jong digter

- 1 Om my weg te bêre soos 'n geheim ("L'ART POUTIQUE")
- 2 verstrengel in haar kierangspel – ("Bitterbessie Dagbreek")
- 3 wat word ek, die padda-slym
- 4 wat saamgekolk op die stem in die donker wurg.
- 5 Alle geluide herhaal haar naam (Alle geluide herhaal jou naam – "Op alle gesigte")
- 6 eggo elke woord die skree van haar lewe ("Bitterbessie Dagbreek")
- 7 soos die dom drome van 'n digter in dié digter –
- 8 gesny met gebreekte spieël ("Bitterbessie Dagbreek")
- 9 sodat bloed blom op die watergraf.
- 10 Om my weg te bêre soos 'n geheim ("L'ART POUTIQUE")
- 11 verstrengel in haar kierangspel
- 12 bly ek, die paddavis van poësie (verwys na "Ontvlugting")
- 13 wat soos die seevoël verhonger haar derms pik (verwys na "Ontvlugting")
- 14 om my weg te bêre in haar woord. (Om myself weg te bere in my woord – "L'ART POUTIQUE")

Antwoorde vir vrae

1. Versreël 1 word herhaal in versreël 10 en gedeeltelik in 14. Versreël 2 word herhaal in 11.
2. "die padda-slym" (versreël 3) word herhaal in die woord "die paddavis" (versreël 12).
3. Die "my" is die spreker en "haar" is Ingrid Jonker.
4. Die lewe het haar gekul. Sy wou net gelukkig wees, maar kon dit nooit regkry nie.
5. Haar dood
6. Sy het nog baie om te leer.
7. Waarskynlik albei.
8. Die jong digter is waarskynlik die spreker, want sy verwys na haarself in versreël 1 en Ingrid Jonker (haar) in versreël 2. Sy praat egter *met* Ingrid Jonker en daarom is die gedig opgedra aan haar (subtitel *vir Ingrid Jonker*).

Michael Jackson (1958–2009) – Joan Hambidge (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

Hierdie vrae kan in groepe beantwoord word.

1. Michael Jackson het van sy bitter jeug probeer wegkom deur sy eie kasteel te bou en in sy eie feëverhaal te probeer leef.
2. Peter Pan het geweier om 'n grootmens te word en Michael Jackson het geweier om die werklike lewe in die oë te kyk.
3. a) Hy het sy gesig laat verander en het 'n obsessie gehad om altyd jonk en mooi te bly.
b) Die gemmerbroodmanneling het altyd weggehardloop en vas geglo dat niemand hom

ooit in die hande sal kry nie. Michael Jackson het skynbaar verdowingsmiddels gebruik en was van allerhande dinge beskuldig. Hy het dalk ook gereken hy is onaantasbaar – maar net soos die gemmerbroodmanneling het dinge/sy dae hom ingehaal.

- c) Die koningin kon niks aan haar voorkoms doen nie – Michael Jackson het gesorg dat hy “mooi” bly deur telkens vir ’n operasie/kosmetiese chirurgie te gaan.
4. Hy is van kindermolestering aangekla, maar het dit reggekry om die verdoemende getuienis te omseil.
5. a) verinnuweer: Deur sy hartseer verlede, deur dwelmmisbruik en ander afhanklikhede, hy het aan allerhande fobies gely.
b) verformfaai: Party mense het gedink dat hy homself mismaak het met al die veranderinge aan sy gesig.
c) 'n zombie: Hy was skynbaar aan die einde van sy lewe soos ’n wandelende gees.
6. Hy is dood.
7. Dit waarvan die mense/sy kritici hom altyd beskuldig het.
8. Die kat het verdwyn, maar net sy glimlag het oorgebly. Michael Jackson is dood en weg, maar sy teenwoordigheid bly agter in die vorm van sy musiek en sy nalatenskap.
9. “grynslag”

Susan Boyle – Joan Hambidge (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Susan Boyle was oorgewig en het daarom nie baie grasieus geloop nie; sy was ook nie baie mooi nie. Dit sluit ook aan by die beeld van die lelike eendjie.
2. Eie respons. Die gehoor was aaklig en bevooroordeeld. Die woord “kakelende” is ’n goeie beskrywing omdat hulle kwetsende opmerkings geklink het soos ’n klomp kakelaars wat van boom tot boom vlieg en kras geluide maak.
3. Hulle het almal saamgestem dat sy nie in die kompetisie hoort nie.
4. a) Versreël 8-9
b) Die gehoor was teen haar gekant oor haar voorkoms, maar het nie besef dat sy ander eienskappe het wat belangriker is nie – ’n pragtige stem.
c) Dit verwys eerstens na die sprokie en tweedens na die feit dat dit beslis nie die laaste keer was wat sy gesing het nie (swanesang). Sy het van krag tot krag gegaan.
5. Die klanknabootsende woord “sissende” klink soos blasende eende, maar herinner ook aan sissende slange. Die s-alliterasie vestig ook die aandag op die negatiewe van die woord.
6. Woordspeling met die woord “Paige/page”.
7. a) Dit sluit almal in – die Susan Boyles wat veroordeel word, die gehoor wat ander mense veroordeel en ook die leser.
b) Deur m-alliterasie: “Die miserabeles streef/min of meer”
8. Maak nie saak hoe ons mekaar kritiseer nie, uiteindelik is ons almal maar dieselfde.
9. b) Ons is maar almal dieselfde.

Marilyn Monroe: foto buite beeld – Johann de Lange (Aanbeveel vir graad 8 en 9)

1. Soos: “Marilyn Monroe foto in blou” deur T.T. Cloete/“Marilyn Monroe: foto in rou” deur Joan Hambidge/“mooi marilyn monroe foto in rooi” deur T.T. Cloete/“marilyn monroe foto in grou” deur Tom Gouws/“Marilyn Monroe: foto in goud” deur Lina Spies
2. Foto’s wat geneem is waar sy ontspan en nie gewerk het nie.
3. Kies een van die volgende:
 - a) Sy word blootgestel (versreël 3) omdat: haar private, weerlose oomblikke in die openbaar vertoon word.
 - b) Sy word vrygestel (versreël 3) omdat die fotoboek oor Marilyn Monroe aan die publiek

bekendgestel word.

4. Dit gaan maar net om geldmaak. Versreëls 41-43 bevestig dit: “Bestellings loop/flink. Goddank ons het/oorgenoeg papier gekoop.”
5. Nee, want daar word melding gemaak van depressie, selfmoordpoging en huwelike wat misluk het – hierdie was haar derde huwelik.
6. Dit herinner aan die woord “optelgoed” wat baie interpretasiemoontlikhede inhou: sy is deur baie mense misbruik/hierdie is maar sommer die terloopse mening van ’n buitestaander/die spreker het ’n paar dinge raakgesien, twee en twee bymekaar getel (*opgetel*) en ’n gevolgtrekking gemaak.
7. Die aksentteken dui aan van watter van die vele foto’s gepraat word.
8. Die dubbelpunt dui op ’n lys wat gaan volg van al die “gelukkiger tye”.
9. Hoewel sy dood is, laat die mense haar nie toe om te rus nie. Daar word nog steeds oor haar geskryf, gegis en haar foto’s pryk orals – in restaurante, op skinkborde, binne asbakke. Haar nagedagtenis is dus nie dood nie.